

БИЛТЕН

Број 12
16.12. 2016.

026/4711-035, E-mail:info@psssd.org.rs
11431 Колари, Железничка бб, Смедерево

Садржај:

Накљијавање семена наприке.....страна 3
Саветодавац: Драгомир Радић

Зашто принос опада у касној сетви .....страна 3,4
Саветодавац: Горан Павловић

Зимски мразеви.....страна 4,5
Саветодавац: Славица Стојкић

Превентивна нега папака код крава.....страна 5,6
Саветодавац: Зоран Недељковић

Цене са зелене и сточне пијаце.....страна 7,8,9

Тираж 300

НАКЉИЈАВАЊЕ СЕМЕНА ПАПРИКЕ

Од свих топлољубивих повртарских култура, које се гаје у затвореном простору, најспорије ниче семе паприке. У пољским условима оно ниче за двадесетак дана. Када је у питању рана производња, током зимских месеци или почетком пролећа, велику ставку у трошковима чине енергенти за грејање. Зависно од жељеног датума почетка бербе, треба израчунати и време сетве. Ако је потребно 20 дана за ницање, 45-50 дана за пораст расада и још 60 дана од расађивања до прве бербе, то износи 125-130 дана. Ако желимо да нам берба почне 1. маја, то значи да сетву треба да обавимо већ половином децембра. Да би смо уштедели на грејању, приступа се наклијавању семена паприке. Највише се сеју љути хибриди. Пре наклијавања треба дезинфиковати семе потапањем у 2 % раствор масне соде NaOH . Семе се потапа највише 10 минута, а затим добро испере текућом водом. На тај начин се убијају вируси који се налазе на спољњем омотачу семена. Наклијавањем се скраћује ницање за 5-6 дана, већи је проценат ницања и штеди се на грејању. Сам поступак изгледа овако. Семе у платненој врећици се потапа у млаку воду на 35°C током 5 часова. Затим се ставља између два слоја влажне тканине или филтер папира на температури 25°C . Минимална температура за клијање је 11°C , а најбрже клија на $25-30^{\circ}\text{C}$. Семе треба повремено да се кваси млаком водом да се не осуши. Тканина или филтер папир не смеју да се превлаже да се семе не угуши. Када се појави клица на 50 % семенки прекида се наклијавање и приступа се сетви. Прво се појављују клицини коренчићи и они не смеју да буду дужи од 1-3 мм, да се не би спетљали и покидали приликом сетве. Сеје се по 1-2 семенке у стиропорске или пластичне контејнере. Изнад семена треба да буде слој супстрата 1 цм. Супстрат се одржава умерено влажним до ницања. Прва 3 дана по ницању температура се снижава на 16°C , следећих 10 дана на 18°C , а после тога се повећа на $20-22^{\circ}\text{C}$. На овај начин се избегава издуживање расада. Семе старо до једне године има јаку енергију клијања и ниче врло уједначено и истовремено. Старо семе има врло неуједначено и развучено ницање, што касније условљава врло неуједначене биљке расада у старости и порасту.

ЗАШТО ПРИНОС ОПАДА У КАСНОЈ СЕТВИ

У новембру месецу су нашој служби постављана многобројна питања на тему касне сетве озимих стрнина, како сејати, којом сетвеном нормом, како, колико и које минерално ђубриво употребити, које сорте сејати и тд... Овим текстом ћемо, надам се, бар део тих нејасноћа разјаснити.

Биљке које су посејане у касној сетви имају изражено краћу вегетацију, у појединим случајевима и до два месеца. Скраћењем вегетације утиче се на кључне фенолошке фазе које брже пролазе при вишим температурама. Разлика у времену сетве од 60 дана се у фази пуне зрелости сведе на свега пет до шест дана. Уместо да пуна вегетација траје 260-280 дана (у просечној години) код оптималних рокова, она се своди на 180 до 220 дана. Биљке засејане на време формирају примаран коренов систем већ у јесен до дубине 50-70 цм. На крају фазе бокорења њихов корен достиже дубину око једног метра. Касно засејани усеви немају ту могућност и корен остаје плићи, без могућности да користи воду и хранива из дубљих слојева и то од 60-100цм, а нарочито у периоду кад је то биљкама неопходно за постизање високих и квалитетних приноса, а то је у мају па до половине јуна. Биљке из каснијих рокова сетве формирају ниже стабло са мањом лисном површином па им је и капацитет за фотосинтезу мањи. Утицај ниских температура се најнеповољније одражава на биљке које имају два листа. Оне нису формирале чвор бокорења, а истрошиле су резерве хране из семена. Биљке у фази

бокорења или у фази клијања и ницања могу поднети веома ниске температуре без значајнијих штета.

Период од сетве до ницања у каснијим роковима сетве траје 25-50 дана, чија дужина зависи од температуре, снежног покривача, влажности земљишта и тд. Такве биљке су дуже изложене штеточинама, патогенима који вребају у земљишту те је њима потребно поклонити више пажње у пролеће. Такве биљке односно усеви се теже боре са коровима и мање су конкурентни јер су слабији и нижег пораста за 15-25cm.

Још једном да напоменемо да се повећаном густином сетве, појачаном минералном исхраном не може компензовати касна сетва и скраћење вегетације, у осталом као ни друге пропуштене или закаснеле агротехничке мере.

ЗИМСКИ МРАЗЕВИ

Биљке се пред улазак у зимски период прилагођавају односно припремају на ниске температуре, али у зависности од интензитета и трајања мраза и зимски мразеви могу проузроковати оштећења или довести до измрзавања.

У зимском периоду животне функције биљке су сведене на неопходни минимум. Воћке и винова лоза на неки начин почињу са припремом за ниске зимске температуре још у току лета, када се налазе још у периоду вегетације. За њих је карактеристичан процес каљења и касније период мировања.

Каљење је такав процес у коме воћке и винова лоза стичу отпорност према ниским температурама пролазећи кроз две фазе. У првој фази, која траје око петнаестак дана, долази до повећања садржаја шећера и других заштитних материја у ћелијама. Погодују јој сунчани дани са температурама изнад 0°C. Друга фаза траје од пет до седам дана, одвија се на температурама испод 0 °C и састоји се у делимичној дехидрацији ћелија.

Ниске температуре негативно утичу на биљке на више начина. Најпре са снижавањем температуре долази до успоравања физиолошких процеса који са даљим снижавањем температуре могу и да се сасвим зауставе. Са снижавањем температуре ћелије остају без воде што доводи до њиховог угинућа.

Измрзавање, односно угинуће биљака настаје због губитка воде из протоплазме. Наиме, под утицајем ниске температуре, вода која је саставни део међућелијског простора прелази у лед и повећава запремину на рачун стежања протоплазме која губи особину полупропустљивости. Лед врши механички притисак на протоплазму чиме се њена структура неповратно нарушава, што доводи до угинућа ћелија. Кристали леда нарастају и врше велики притисак на зидове ћелија и пробијају их изазивајући цепање ткива. У случају веома јаким зима долази до цепања стабла дрвећа које је праћено са јаким пуцањем коре.. Зимски мразеви представљају опасност за биљке само ако су температуре ваздуха веома ниске. У нашим еколошким условима воћке ретко страдају од зимских мразева. За коштичаво воће критична температура је од -25 °C до -35 °C, док су нешто отпорнији пупољци јабуке и крушке. Винова лоза је осетљивија према мразевима од воћака. Окца лозе измрзавају већ на -17 °C, а на -25 °C могу измрзнути ластари и кракови чокота.

Младе воћке и саднице осетљивије су према мразу од старијих воћака јер садрже више воде, по готову за време највећег притицања сокова.

Последице изазване појавом зимских мразева могу се у многим случајевима избећи превентивним мерама као што је правилан избор положаја, природно отпорнијих врста и сората према мразу, избор подлоге итд. Осим превентивних мера, нужна је и примена агротехничких мера које омогућавају да се воћке одрже у стању што веће отпорности на мразеве. Агротехничким мерама потребно је спречити пребујан раст летораста, касно завршавање

вегетације, слабије одрвењавање летораста, претерано исцрпљивање воћака родом, јача оштећења органа узрокована штеточинама.

Једна од превентивних мера у спречавању неповољног деловања мраза, а која се показала и ефикасном је кречење дебла и јачих скелетних грана у јесен након отпадања лишћа. Ова мера темељи се на особини да се предмети беле боје слабије загревају због одбијања сунчевих зрака. Осим тога, слабије загревање тј. кречење воћке има још једну предност, а то је да у пролеће успорава кретање вегетације чиме се смањује и могућност страдања воћке од касних пролећних мразева.

Понекад се и након свих предузетих мера могу на деблу и скелетним грана појавити некрозе и пуцање коре и то најчешће с југозападне стране. У том случају ако камбијум остане неоштећен, дрво ће се регенерисати. У противном се повређена места осуше. На тим местима попуцану кору треба што пре приљубити поново уз дрво и повређени део премазати воћарским воском.

Ради правилне неге воћака оштећених појавом зимског мраза, потребно је након сваке јаче зиме и пре кретања вегетације прегледати воћњак, посебно она стабла која су била оптерећена родом или су била смањене виталности. Код старих, слабих и исцрпљених воћака, ако се приметне јача оштећења, најбоље је пред почетак вегетације обавити подмлађивање воћке.

ПРЕВЕНТИВНА НЕГА ПАПАКА КОД КРАВА

Краве преко 50% укупног времена проводе стојећи или у кретању. На сваку ногу код крива долази велика телесна маса, која јако оптерећује сваки папак као најнижи део ноге. Целокупан терет тежине крива требало би да носи чврсти рожнати зид папака и део табанске стране пете. Тежина би требала бити једнако распоређена и на унутрашњи и на спољашњи део папка. Негу папака треба радити сваке године, и тада су довољне и благе корекције.

Један од првих и најважнијих услова за високу производњу млека јесте да кривама омогућимо удобно кретање и стајање. Папци стално расту, али се и троше. У неким условима исто толико, колико и порасту. У условима данашњег држања равнотежа пораста и трошења папака је поремећена нарочито ако су криве - везане и крећу се све теже, нерадо и успорено устају, брже обаве оно што морају (исхрана, напајање), па поново траже место за лежање.

Млечно грло има највећу производњу млека ако је здраво. Између осталог, код крива је врло важно и здравствено стање ногу, посебно папака. Крива треба да хода без икаквих сметњи. Употребом затвореног стајског држања (стаје са системом везаног држања или стаје са боксевима у којима се спроводи слободан систем држања крива), посебно је важно водити рачуна о правилној, превентивној неги папака.

Главне смернице за добру негу ногу крива су:

- одржавати добре хигијенске услове, тј. обезбедити чист и сув смештај кривама како би се прљавштина свела на минимум и тиме спречиле болести папака
- хранити криве са довољним количинама квалитетне кабасте хране и избегавати изненадне промене у дневним оброцима
- редовно вршити обрезивање папака и то најмање 2х годишње
- редовно вршити дезинфекцију папака
- извршити селекцију доказаних бикова који ће унапређивати ноге и папке, као и отпорност на њихове болести

Значи, кад је реч о неги папака крива добро је бити упознат са:

- грађом папака, болестима папака, превентивним мерама

Пет најубичајенијих болести папака код говеда су:

- интердигитални дерматитис
- ламинитис
- интердигитални флегмон
- дигитални дерматитис
- уздужно пуцање папака

Све ове болести се дијагностикују уочавањем промена на папцима.
Лечење треба фокусирати на уклањање узрока оболења.

НАПОМЕНА:

Обавештавамо пољопривредне произвођаче који желе да продају своје производе преко портала [www.agropnuda](http://www.agropnuda.com) могу се обратити саветодавцима ПССС Смедерево, лично или на телефон службе.

Cene žive stoke - stočne pfijsce u Srbiji za period 05. – 11.12.2016. godine

Jednina mere din/kg	Težina/ uzrast	Rasa	Centralna Srbija										Vojvodina						Dominantna cena-Srbija								
			Beograd	Čačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica		Subotica	Zrenjanin						
Bikovi	>500kg	SM				230																					
Dnaške	sve težine	sve rase	200	150	140																					300	
Jagnjad	sve težine	sve rase	300	280	250	250	300	300	280	280				300													
Jarad	sve težine	sve rase	170	180	170	230	180		200	200				270													
Junad	<=300kg	SM												230													
Junad	350-480kg	sve rase							230																		
Junad	>480kg	sve rase							220					250													
Koze	sve težine	sve rase				125			150	110						140											
Krave za klanje	sve težine	HF													140												
Krave za klanje	sve težine	SM																								150	
Krnače za klanje	>130kg	sve rase	130	130	100	90	115		150	150																	
OWca	sve težine	sve rase	130	130	130	130	150	110	130	160	150																
Prasad	16-25kg	sve rase	200	180	170	200	180	240	180	200	200	210															
Prasad	<=15kg	sve rase	220	180		210	240	190	210	220																	
Telad	80-160kg	SM				360			360	340																	360
Topljenici	80-120kg	sve rase	150	180	160	160	160	150	150	170	160	110															
Topljenici	>120kg	sve rase	150	170	130	120			140	160	100																
Šilježad	sve težine	sve rase				160				200	220																

Cene povrća - zelene pijače u Srbiji za period 05. - 11.12.2016. godine

Naziv povrća	CENTRALNA SRBIJA										VOJVODINA						DOMANINE								
	Beograd	Kalenik	Beograd	Skadarlija	Cačak	Kragujevac	Kraljevo	Loznica	Niš	Pirot	Požarevac	Smederevo	Vranje	Zaječar	Kikinda	Novi Sad	Pančevo	Sombor	S.Mitrovica	Subotica	Zrenjanin	SRBIJA	CENTRALNA SRBIJA	VOJVODINA	
Brokoli (Broccoli)	250	200	250				200	200	200	150					230	200						200	200		
Karfiol (Burrflower)	150	120	100				120	130	120	130	150				120	150	120	90				120	120	120	
Karšavac salata (Cucumber for salad)	150	150	120	120	120	80	130	80	70	100	100												120		
Kodromir (Pecanole)	600	600	30				30	40	40	40	40	40	40	40	30	80	40	40	40			40	40		
Kupus (Cabbage)	40	30	20					25	15	20	20	25	20	20	13	40	20	30				20	20		
Luk bel (Garlic)	600	600	500				600	500	400	500	500	500	500	500	480	100	700					500	500		
Luk crni (Onion)	80	60	60				40		40	40	40	40	40	40	40	60	60	60				40	40	60	
Paprika biber (Pepper-hot)	250	250								130						150						250	250		
Paprika ostala (Pepper-other)	150	200	100				100		80	130						150						100			
Paprika ajz (Tomato)	120	130					100	100	90	70	80	100	60			120						120			
Pasulj bel (Beans white)	400	300	200				400	200	240	300	250	200	230			380	300	270				200			
Prizak (leek)	100	80	60				60	100	70	120	80	100	80	90	130		100					100			
Spanak (Spinach)	150	150	180				150	150	180	150						200		200				150	150		
Trkvice (Zucchini)	180	200	150				180	200	150	180	180	150				145		150							
Zelena salata komad (Lettuce-piece)	60	60	40				25	40	30	30	50	40	40		45	50	60					40	40		
Šargarepa (Carrot)	80	80	50				60	50	50	50	50	50	50	50	50	100	40					50	50		

Cene voća - zelene pifjace u Srbiji za period 05. - 11.12.2016. godine

Jedinka metro dim/kg	CENTRALNA SRŽDA											VOJVODJMA						DOMINANTNE CENE					
	Beograd	Kalenti	Skadrija	Ćatak	Krajevac	Kraljevo	Loznica	NR	Piro	Pozarevac	Smederevo	Vranje	Zajcar	Kikinda	Novi Sad	Pancevo	Sombor	Sibolca	Zrenjanin	Srbija	Centralna Srbija	Vojvodina	
Banana (Banana)	140	120	100	110	120	120	120	120	130	130	140	140	150	120	100	160				120	120		
Grejfrut (Grapefruit)	150	140		140	150	120	150	150	150		150			180	150	150				150	150	150	150
Crž de-belo ostalo (Grapes-white others)	250	250	200	200	180	150								200	120					250			
Crž bo-omc ostalo (Grapes-black others)	200	220	150			180	150								120					150	150		
Jabuka-Ajared (Apples-Isared)	60	50	60		50	50	50	50	40	40	50	50	50	30	60	50				50	50		
Jabukazlatni delises (Apples-Golden Delicious)	70	60	60		50	50	50	50	50	40	50	50	50	40	60					60			
Jabuka-Greni Smit (Apples-Grenay Smith)	80	60			50	50	50	60	40					40									
Jabuka ostalo (Apples other)	80	60	40		50		40	40	35	50	50	50	35	80	50					40			
Kruska (Pear)	200	160	250		200	120	120	170						200	150					120			
Linula (Lemon)	150	100	100		100	120	120	150	100					150	120					100	100		
Malina (Raspberry)	150	140	150		130	130	140	150	150	150	170	170	170	170	150	240				150	150		
Mandarina (Tangerine)	220	170	150		180	200	150	200	150					180						150	150		
Nar (Pomegranate)	900	800	700		700	800	900	800	800	800	800	700	700	800	900	1000	900			800	800	900	900
Orah (Walnut)	150	120			65	80	120	120	110	120	100	180	180	160						120	120		
Pomoranca (Orange)	150	120			70	80	120	120	100	80	100	160	160	150						120	120		